

Діана БРЕЧКО

здобувачка освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ
Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ
Олена ДУДКІНА

ВИКЛИКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Одним із пріоритетних векторів довгострокового розвитку національних економік та їх територій є сталий розвиток, що дозволяє збалансовувати процеси економічного зростання, соціального добробуту та стійкості навколишнього середовища таким чином, щоб відповідати потребам сьогодення, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Напрацьовані доктрини та стратегії сталого розвитку в глобальних масштабах нині зіштовхнулися із викликами військової агресії росії проти України. В ній знівельовано норми міжнародного права, в рамках яких працюють Організація Об'єднаних Націй, як центральний інститут пропагування ідеології глобального сталого розвитку та Міжнародний Комітет Червоного Хреста, що мав би відігравати важливу роль у захисті населення від війни. Ці організації не змогли в сучасних умовах надавати належну гуманітарну допомогу, стежити за порушеннями прав людини та виступати за захист цивільного населення під час війни. Тому нині особливо гостро постає питання належного інституційного супроводу реалізації моделі сталого розвитку в умовах нових викликів воєнного стану та низки ризиків, що з ним пов'язані.

«Експертні дослідження індексу сталого розвитку України, проведені у 2022 році Європейською Бізнес Асоціацією показали, що 96% суб'єктів господарювання продовжують орієнтуватися на Цілі сталого розвитку у своїй діяльності, що відповідає рівню 2021 року. Інтегральний показник Індексу покращився і склав у 2022 році 3,50 балів з 5-ти можливих, що на 0,23 пункти вище, ніж результат 2021 року. Респонденти оцінили рівень інтеграції компонентів сталого розвитку у Національний план відновлення на рівні 3,50 балів. Вклад бізнес-середовища в реалізацію Цілей сталого розвитку респонденти оцінили на рівні 3,79 балів» [1]. Така ситуація свідчить, що цілі сталого розвитку для України та її відновлення залишаються пріоритетними.

Теоретично вектор сталого розвитку найкращим чином сконцентровує процеси прийняття управлінських рішень з врахуванням взаємозалежності економічних, соціальних та екологічних систем. Він

також передбачає визнання того, що розвиток має бути справедливим і інклюзивним, з урахуванням потреб і прагнень усіх членів суспільства. Науковою основою сталого розвитку є наукові теорії, найпоширенішими серед яких є [2]:

1. Теорія сталого розвитку Вернадського, що підкреслює важливість цілісного підходу до суспільного розвитку, який враховує взаємозалежність усіх живих і неживих систем на Землі. Він наголошує на необхідності фундаментальної трансформації людського суспільства та його відносин із природним світом для досягнення сталого розвитку.

2. Теорія обмеження зростання, яка розроблена в 1970-х роках та акцентує увагу на обмеженості ресурсів (Донелл Медоуз, Йорген Рандерс, «Межі зростання», 1972 р.). Згідно теорії, підтримка великих темпів економічного зростання призведе до виснаження ресурсів і екологічного колапсу. Тому представники теорії наголошували на необхідності реалізації такої політики сталого розвитку, яка врівноважуватиме економічне зростання з захистом навколишнього середовища.

3. Теорія екологічної модернізації (Артур П. Дж. Мол і Герт Спааргарен) підкреслює роль технологічних інновацій у досягненні цілей сталого розвитку. Згідно теорії розробка нових технологій і впровадження більш ефективних виробничих процесів дозволить одночасно досягнути економічного зростання і зменшити негативний вплив на навколишнє середовище.

4. Теорія стійкості екологічних та соціальних систем (Брайан Уокер, Девід Солт), що акцентує увагу на взаємозалежності соціальних, економічних і екологічних систем та потребі фундаментальної трансформації соціальних та економічних систем для сприяння соціальній та екологічній справедливості. В рамках даної теорії виникла теорія соціальної екології Мюррей Букчіна.

5. Теорія сталого розвитку територій (Роберт Чемберс). Ця теорія підкреслює важливість створення сталих засобів до існування для місцевих громад у досягненні цілей сталого розвитку. Політика сталого розвитку повинна бути зосереджена на підтримці місцевої економіки громад для сприяння їх економічній, соціальній та екологічній стійкості.

Загалом ці теорії пропонують різні погляди на складні виклики сталого розвитку та шляхи їх вирішення. Сучасні завдання сталого розвитку територій лежать в площині пошуку таких механізмів господарювання, які сприятимуть екологічній стійкості, соціальній інклюзивності та економічному зростанню. Цього можна досягнути за допомогою: сприяння відновлюваній енергетиці та енергоефективності для зменшення викидів парникових газів і пом'якшення зміни клімату; заохочення сталого сільського та лісового господарства, які сприяють

збереженню природних ресурсів і біорізноманіття; сприяння екологічному розвитку міст, зокрема використання громадського транспорту, зелених насаджень та енергоефективних будівель; підтримки ноосферизації економіки шляхом зростання інвестицій в освіту та охорону здоров'я для сприяння соціальному добробуту та зменшення нерівності; заохочення інновацій та підприємництва для стимулювання економічного зростання та створення нових робочих місць, які відповідатимуть потребам п'ятого та шостого технологічних укладів; налагодження міжсекторної взаємодії громад для забезпечення інклюзивного розвитку відповідно до місцевих потреб.

Однак в умовах воєнного стану, цілі та пріоритети сталого розвитку зазнають певних змін. На думку вітчизняних науковців (Н.С. Калашник) концептуального переосмислення зазнають такі ідеї сталого розвитку, як «інституційна стійкість самого підходу як парадигми суспільного зростання XXI ст.; розуміння необхідності розбудови зеленої енергетики не тільки як інструменту застереження змін клімату, а й частини системи безпеки світу; необхідність зміни принципів і механізмів партнерства заради досягнення цілей сталого розвитку» [3]. Актуалізуються також завдання сталого відновлення [4].

На нашу думку, в умовах воєнного стану модель сталого розвитку в центрі пріоритетів має ставити збереження цілісності територій та їх потенціалу для відновлення. При цьому повинна зберегтися і інклюзивна складова сталого розвитку, адже з'являється велика чисельність внутрішньо переміщених осіб, яким необхідно надати належні публічні послуги та соціальний захист, а також релокованого бізнесу, яким потрібно створити належні інституційні передумови для функціонування та інтеграції у нові ланцюги формування доданої вартості. Більше того, потребує вирішення питання забезпечення цілісності громад шляхом підтримки основних параметрів просторової, енергетичної, продовольчої, фінансової, екологічної, соціальної безпеки, створення належного цивільного захисту та механізму попередження або ліквідації наслідків військової агресії. Численні блекаути актуалізували завдання створення безпечних та захищених енергетичних систем та збільшили інвестування у альтернативні відновлювальні джерела енергії, у створення сучасної інфраструктури, яка максимально захищатиме населення та суб'єктів господарювання. Безробіття, зростання рівня цін загострило проблеми соціального захисту.

Реалізація моделі сталого розвитку в умовах війни потребує комплексного підходу, який би враховував сучасні виклики та можливості місцевого економічного розвитку, максимальне використання залученого фінансового потенціалу, підтримку наукових

досліджень у сфері національної безпеки та оборони. При цьому необхідно акцент ставити і на розбудову екологічної, соціальної економіки, зорієнтованої на потреби людини.

Список використаних джерел:

1. Війна не змусила бізнес відмовитись від принципів сталого розвитку. Дослідження ЕВА. URL: <https://eba.com.ua/vijna-ne-zmusyla-biznes-vidmovylys-vid-pryntsypiv-stalogo-rozvytku-doslidzhennya-eva/>
2. Архітектоніка управління збалансованим розвитком національної економіки / кол. монографія за ред. Желюк Т.Л. Тернопіль: Крок, 2017. 337 с.
3. Калашник Н. С. Забезпечення цілей сталого розвитку в Україні: концептуальні перетворення сприйняття в умовах воєнного стану. *Ефективність державного управління*. 2023. № 4(73). С. 11–16. URL: <https://doi.org/10.36930/507301>
4. Вчені-економісти обговорили реальні виклики та загрози сталого розвитку України в умовах воєнного стану. URL: <https://nupp.edu.ua/news/vcheni-yekonomisti-obgovorili-realni-vikliki-ta-zagrozi-stalogo-rozvitku-ukraini.html>

Роман БРИЧКА

здобувач освітньо-професійної програми «Менеджмент закладів охорони здоров'я», ЗУНУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ
Аліна ЖУКОВСЬКА

АДМІНІСТРУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Адаптація сфери охорони здоров'я до умов медичної реформи нерозривно пов'язана зі зміною пріоритетів, підходів та методів управління функціональною діяльністю закладів охорони здоров'я. Виживання та стабільне функціонування закладів охорони здоров'я в сучасних умовах неможливе без чіткого адміністрування їх діяльності.

У загальному вигляді адміністрування – це процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо забезпечення ефективного функціонування закладів охорони здоров'я.

У даний час широко відомі наступні найважливіші підходи до адміністрування закладів охорони здоров'я: 1) по-перше, з позицій різних шкіл управління (підхід наукового управління, адміністративний підхід, школа людських відносин, з точки зору науки про поведінку, школа кількісних методів); 2) по-друге, процесний підхід, згідно з яким управління розглядається як сукупність взаємопов'язаних управлінських функцій (планування, організація, мотивація, контроль); 3) по-третє, системний підхід, згідно з яким організація розглядається як система взаємозалежних елементів (люди, структура, завдання і технологія); 4) в-четвертих, кількісний підхід, який базується на розробці та використанні